

skrbnega dušeslovnega preiskovanja, da se dokaže to zdravje, kar Benedikt zahteva z zdravilstvenega stališča, prisvajáje dušeslovju v tem oziru oblastno veljavo, katera se mu ima zakonito pripoznati pri razsojevanji dušnega stanja in dušne svobodnosti zločinca.¹⁾ Brez takih dušeslovnih dokazov ne sme se verovati na nauk „nesvobodnosti“, ki se trdi občno in splošno; ako se proglasi taka nesvobodnost načelom, kar rada dela neka vrsta „novodobne“ premehke človečnosti, tedaj bi se sodišča morala pozapirati in ječe podirati. Nijeden novodobni nauk ni bolj pretiran, nego baš omenjeni.

(Dalje prihodnjič.)

¹⁾ V članku : „Allgem. Münch. Zeitg.“ l. 1889.

O popravkih po tiskovnem zakonu.

(Dalje.)

Z navedenim določilom rešil je zakonodavec indirektno pa tudi naše vprašanje.

Kakšno moč — ako bi ne hoteli uže govoriti o zastaranji pravice — imela bi še v navedenem slučaju pravica do popravka, ako je ugasnila pravica, ugotoviti jo tožbenim potom?

Ako pa pravica do popravka, ki je bila vendar uže dospela do druge dobe svojega obstanka, nima po zastaranji tožbene pravice nikake moči več, kakšno moč imela bi ta pravica, ako se je v prvih 6 mesecih njenega obstanka niti ni uporabilo?

Liszt taji seveda lakonično tudi, da vpliva ugasnitev tožbene pravice (zastaranje prestopka), količkaj na pravico do popravka, ter pravi, da bi se moral v tem slučaju obtoženec le obsoditi, da vsprejme popravek.¹⁾

¹⁾ Str. 182.: „Das durch die Verweigerung der Aufnahme begangene Delikt kann allerdings verjährt sein, ohne dass das Berichtigungsrecht dadurch irgendwie beeinträchtigt würde; es ist in einem solchen Falle ohne Bestrafung des Redakteurs, die Aufnahme der Berichtigung anzuordnen und eventuell durch die Einstellung des Blattes zu erzwingen.“

Po našem mnenji protiviti se mora takemu razmotrivanju uže principijelno slehern človek, za pravnika je pa celo nemo-goče, da bi se ž njim spoprijaznil.¹⁾

Liszt izvaja svoje mnenje le iz besedila §-a 21. tisk. zakona.²⁾

Ne dá se sicer tajiti, da omenja navedeni § 21. v istini dveh delov, a po našem mnenji ima ta delitev v prvi vrsti formalni (procesualni) pomen.

Ako hoče tožitelj, naj izreče sodnik, da ima odgovorni urednik popravek vsprejeti, staviti mora tudi dotični predlog, sicer bi odpadel ta izrek. Gledé tega izreka je torej navezan sodnik na izrecni predlog tožiteljev.³⁾

Ako je pa stavil tožitelj obojni predlog in se je prepričal sodnik, da je toženi prestop ek zastaral, kljubovalo bi ne le duhu zakona, marveč tudi zdravemu človeškemu razumu, ako bi sodnik vendarle izrekel, da mora odgovorni urednik vsprejeti popravek.

Na podlagi §-a 27. tisk. zak. izvajati se mora marveč, da je z zastaranjem prestopka ugasnila ipso jure tudi pravica do popravka.

Ako bi bil hotel zakonodavec zastopati tako ekcepčijonelno stališče, določiti moral bi bil to izrecno, sami si pa takih izjem, ki kljubujejo ostalim zakonovim določilom, nikakor ne smemo napravljati. — Ravno to, da zakon molči, podpira naše mnenje.

Pa tudi namen zakona govori za to mnenje. Nezdružljivo bi bilo z istim, hoteč podtikati zakonodavcu misel, da je pre-pustil na popolno samoljubje popravljalcu, kedaj naj popravlja. Ta misel združiti da se z zakonovim namenom tem manj, ker izhaja iz besedila §-a 19. tisk. zak. neovrgljivo, da je v tej do-ločbi zakonodavec presumoval in tudi presumovati moral, da

¹⁾ Bodisi, da bi se strogo ravnali po načelu: „jura in verba magistri.“

²⁾ Str. 184.: „Nach der Formulierung des § 21 P. G. ist die Anord-nung der Aufnahme ohne Verhängung der Geldstrafe unzweifelhaft möglich.“

³⁾ Pravica do popravka je strogo osebna pravica. Liszt, str. 182.: „Auch nachdem das Begehren gestellt, ja selbst nachdem ein gerichtliches Erkenntnis darüber provozirt worden, kann auf das Berichtigungsrecht jederzeit verzichtet werden; selbstverständlich erlischt dadurch nicht die gegen den Redakteur bereits erkannte Strafe.“

bode popravljaliec, čim prej mu bode mogoče, iz lastnega nagiba zahteval popravek.

Ako bi bila prava nam nasprotna trditev, potem bi se odgovorni urednik tudi še po 30 letih od časa, ko je ponatisnil dotični spis, lahko na zakoniti način tiral pred kazenskega sodnika, kajti, če popravljaliec ni zahteval toliko časa od odgovornega urednika vsprejema popravka, ni moglo priti do prestopka po §-u 21. tisk. zak. in torej tudi zastaranje tožbene pravice ni moglo pričeti.

Oporekalo bi se nam lahko in sicer po vsej pravici, vsaj bi se v tem slučaju odgovorni urednik itak oprostil obtožbe prestopka po §-u 21. tisk. zak., kajti o takem popravljalcu dvomil bi sodnik opravičeno, je li po smislu zakona „vdeležena“ oseba ali ne.¹⁾

Ravno to potrjuje pa a contrario našo trditev; kajti, čemu bi bil zakonodavec dopustil celo proceduro, vedoč uže a priori, da bode brezuspešna!

To bi kljubovalo velevažnemu principu, da mora zakonodavec ne le skrbeti za to, da se noben pravičnej ne obsodi, marveč tudi, da se niti ne obtoži.²⁾

Pa tudi § 40. tisk. zak.³⁾ podpira izrecno naše mnenje. Tudi ta paragraf govori, kakor § 27. tisk. zak., le o zastaranji kaznivega dejanja, vendar sega isti, kojega splošno določilo velja tudi za §-a 19. in 21. tisk. zak. dalje, rekoč „da je izključeno vsako daljno preganjanje, ako je od časa, koje izšla tiskovina, minulo šest mesecev in ako se med tem časom kazensko preganjanje, če ravno je bilo mogoče, ni vpeljalo.“

¹⁾ Liszt, str. 182.: „Doch kann der Ablauf eines grösseren Zeitraumes das Interesse des Berichtigungswerbers, seine „Betheiligung“ als fraglich erscheinen lassen.“

²⁾ Sodnik odbil bi potem a limine tožbo, ki se opira na zastarano pravico do popravka.

³⁾ Ta paragraf nahaja se v tretjem oddelku tisk. zak. (§-i 28. do 40.) z nadpisom „določbe o kaznivih dejanjih, katera se storijo po vsebini tiskovin.“ Iz besedila tega paragrafa, kakor tudi §-a 39. tisk. z. razvidi se pa, da ima njuno določilo splošno veljavo in da ni omejeno le na kazniva dejanja, katera se storé po vsebini tiskovin. Razven iz besedila, razvidi se to tudi iz tega, da omenjajo vsi ostali paragrafi tega oddelka izrecno „vsebino tiskovine“, navedena paragrafa pa ne.

Ako še konštatujemo, oziraje se na to določbo, da so povod popravkom navadno spisi kaznive vsebine ter da se popravlja le zaradi tega, ker se boji pričeti komplikovano tiskovno pravdo, rajši posluži pravice do popravka, s katero pridobi najhitreje zadoščenje, potem nam ni treba navesti nikakega boljšega razloga za naše mnenje, kakor je navedeno določilo.

Ako opomnimo slednjič še, da je smatrati pravico do popravka odgovornega urednika obtežujočim dolžnostim, da zastarajo praviloma vse pravice, oziroma tožbe za ugotovljenje teh pravic, posebno pa one pravice, kojim odgovarjajo dolžnosti drugih oseb, pridemo do končne rešitve našega vprašanja, namreč:

„Pravica do popravka“ zastara in sicer v šestih mesecih, računajoč od časa,¹⁾ ko je dotična tiskovina izšla, če se v tem času ni zahteval popravek, čeravno je bilo mogoče.

Prestopek §-a 21. tisk. zak. zastara v šestih mesecih računajoč od dneva, ko se je storil.

Za „pravico do tožbe“ zaradi prestopka po §-u 21. tisk. zak. veljajo povsem določbe §-a 530. kaz. zak. (§-a 28. in 40. tisk. zak.) in posebno določba, da ugasne ta pravica v šestih tednih od tiste dobe,²⁾ ko je izvedel popravlja le za kaznivo dejanje. —

Kar se tiče drugega danega si vprašanja „o juridični naravi prestopka po §-u 21. tisk. z.“, opomniti moramo, da so pojmi o njem še jako zmedeni ali pravo, da se na isto večinoma niti ne misli.³⁾ In vendar je posebno za obtoženca velike važnosti, da se pri vsaki tiskovni pravdi to vprašanje še za časa reši, kajti zanj ne more biti vse jedno, se li toži javnega (oficijalnega) ali zasebnega prestopka.

(Konec prihodnjič.)

¹⁾ Rok zastaranja je računati od trenutka storjenega dejanja, (Razsodba kasacijskega sodišča z dne 3. marcija 1887, št. 14497 ex 1886.)

²⁾ Rok za vložitev zasebne obtožbe ni računati „a momento ad momentum“, nego po dnevih; dan, katerega je izvedel zasebni tožitelj za kaznivo dejanje, se ne šteje v ta rok. (Razsodba kasacijskega sodišča z dne 28. februarja 1879, št. 14512 ex 1878.)

³⁾ Komentatorji molče popolnoma o njem. —

